

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 18/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä kesäkuuta 2001 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta (HE 89/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Marjo Lahelma, oikeusministeriö
- puheenjohtaja Pauli Ståhlberg, kuluttajavalituslautakunta
- apulaisjohtaja Päivi Hentunen, Kuluttajavirasto

- osastopäällikkö Leena Linnainmaa, Keskuskauppakamari
- lakimies Tero Leino, Suomen Kuluttajaliitto ry
- varatoimitusjohtaja Pekka Niemi, Autoalan Keskusliitto
- varatoimitusjohtaja Stig Henriksson, Kaupan Keskusliitto
- lakimies Mika Leppinen, Suomen Kennelliitto
- johtaja Timo Lappi, Suomen Suoramarkkinointiliitto ry
- toimitusjohtaja Pekka Puputti, Autotuojat ry
- yrittäjä Lauri Ojala.

HALLITUKSEN ESITYS

Kuluttajansuojalakiin ehdotetuilla muutoksilla on tarkoitus panna täytäntöön kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tiedoista seikoista annettu direktiivi (1999/44/EY).

Teknisten muutosten ohella lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös merkittäviä kuluttajansuojaan liittyviä muutoksia ja lisäyksiä. Lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan direktiivin mukaisesti myös valmistettavan tavarantilausta.

Hallituksen esityksen mukaan virheen oletetaan olleen olemassa tavarassa vaaranvastuun siirtyessä ostajalle, jos se ilmenee kuuden kuukauden kuluessa tästä ajankohdasta, jollei toisin osoiteta tai oletus ole virheen taikka tavarantilaustaan vastainen.

Voimassa olevan lain mukaan ostajan on ilmoitettava virheestä myyjälle kohtuullisessa ajassa. Säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että ostaja voi aina tehdä tavarassa olevaa virhettä koskevan virheilmoituksen kahden kuukauden kuluessa siitä, kun ostaja havaitsi virheen. Nykyisin ostaja saa purkaa kaupan vain, jos sopimusrikkomus on olennainen. Ehdotuksen mukaan kaupan saa purkaa, paitsi jos virhe on vähäinen.

Voimassa olevan lain mukaan ostajalla on oikeus vaatia, että myyjä korjaa virheen tai toimittaa virheettömän tavarantilaustaan ilman, että ostajalle aiheutuu siitä kustannuksia. Hallituksen esityksen mukaan ostajalla olisi oikeus valintansa mukaan

vaatia virheen korjaamista tai virheettömän tavarantoimittamista. Tällainen oikaisu olisi suoritettava kohtuullisessa ajassa ja siten, ettei ostajalle aiheudu siitä kustannuksia tai olennaista haittaa.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännökset, jotka koskevat asentamisesta tai puutteellisesta ohjeesta johtuvaa virhettä sekä takuun merkitystä ja takuusta annettavia tietoja. Ostajan pyynnöstä takuu on annettava kirjallisesti tai sähköisesti.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään jäljempänä mainituin muutoksin.

Direktiivi on niin sanottu vähimmäisdirektiivi. Jäsenvaltiot voivat säätää direktiiviä tehokkaamman kuluttajansuojan. Hallituksen esityksen lähtökohtana on ollut, ettei voimassa olevaa lakisääteistä kuluttajansuojan tasoa heikennetä. Kuluttajansuojalain säännökset ovat ostajan hyväksi pakottavia. Talousvaliokunta pitää lähtökohtaa oikeana, koska kuluttaja on usein elinkeinonharjoittajan vastapuolena heikommassa asemassa.

Lakiin ehdotetut muutokset, joilla on käytännön merkitystä, ovat lähinnä kuuden kuukauden virheoletussääntö, virheilmoitus, kaupan puron edellytykset ja takuusta annettavat tiedot.

Merkittävin poikkeus direktiivin vähimmäistasosta koskee myyjän vastuuajaa tavarantoimittamisesta. Direktiivin mukaan myyjän katsotaan olevan kuluttajalle vastuussa tavarantoimittamisesta, jos se ilmenee kahden vuoden kuluessa tavarantoimittamisesta.

Suomen lainsäädännössä ei ole ollut ajallista rajoitusta, eikä sitä ehdoteta hallituksen esityksessäkään. Myyjän virhevastuuseen sovelletaan yleistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Piilevä valmistusvirhe voi muun muassa kestokulutustavarassa ilmetä myöhemmin kuin kahden vuoden kuluessa tavarantoimittamisesta, joten valiokunta pitää perusteltuna noudattaa edelleen voimassa olevassa laissa omaksuttua periaatetta. Valiokunnan saaman tiedon mukaan useimmissa EU-maissa direktiivin täytäntöönpano on valmisteluvaiheessa. Niissä aikaraja vaihtelee kahden ja kymmenen vuoden välillä.

Valiokunnassa on tullut esille vastakkaisia näkemyksiä kuluttajansuojan erityissääntelyn tarpeellisuudesta seura- ja harrastuseläinkaupassa. Elävien eläinten kauppaan on perinteisesti sovellettu irtaimen kaupan oikeussääntöjä, ja se on ollut myös kansainvälinen käytäntö. Myös direktiivi koskee eläinten kauppaa kuluttajille. Sovellettaviksi tulevat kuluttajansuojalain tai kauppalain säännökset tapauksesta riippuen. Irtaimen kaupan kohteet voivat olla hyvin erilaisia, joten säännökset ovat yleissääntöjä. Myyjän virhevastuuta arvioidaan lähtökohtana osapuolten välinen sopimus.

Valiokunnan mielestä oikeusministeriön tulisi koota asiantuntijatyöryhmä selvittämään harrastus- ja seuraeläinkaupan erityispiirteitä ja mahdollista erityissääntelyä.

Yksityiskohtaiset perustelut

5 luku. Valiokunta on lisännyt 16 §:n edelle voimassa olevan lain mukaisen väliotsikon *Virheen seuraamukset*.

18 §. Pykälän säännökset koskevat virheen oikaisua. Voimassa olevan lain mukaan ostajalla on oikeus vaatia virheen korjaamista tai virheetöntä tavaraa. Myyjä ei kuitenkaan ole velvollinen oikaisemaan virhettä, jos siitä aiheutuisi hänelle kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa.

Hallituksen esityksen mukaan ostajalla olisi oikeus *valintansa mukaan* vaatia, että myyjä korjaa virheen tai toimittaa virheettömän tavarantoimittamisesta. Myyjällä ei ole velvollisuutta virheen oikaisuun, jos siihen on este, jota hän ei voi voittaa, tai siitä aiheutuisi hänelle kohtuuttomia kustan-

nuksia. Tätä arvioitaessa tulee erityisesti ottaa huomioon virheen merkitys ja tavaran arvo, jos se olisi sopimuksen mukainen, sekä se, voidaan-ko oikaisu suorittaa muulla tavalla aiheuttamatta ostajalle huomattavaa haittaa.

Direktiivin johdanto-osan 10 kohdassa todetaan, että jos tavara on virheellinen, kuluttajalla olisi oltava oikeus saada tavara saatetuksi sopimuksen mukaiseksi vastikkeetta joko valintansa mukaan korjaamalla tai vaihtamalla tai, jos tällaista oikaisua ei suoriteta, saada hinnanalennusta tai purkaa kauppa.

Johdanto-osan 11 kohdan mukaan kuluttaja voi ensi sijassa vaatia myyjää korjaamaan tai vaihtamaan tavaran, paitsi jos tällainen oikaisu olisi mahdoton tai epäsuhtainen. Oikaisu voi olla epäsuhtainen, jos siitä muuhun oikaisutapaan verrattuna aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia.

Kun tavara on virheellinen, direktiivin 12 kohdan mukaan myyjä voi aina tarjota kuluttajalle sovintoon pääsemiseksi jotain käytettävissä olevaa oikaisutapaa. Kuluttaja päättää ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Direktiivin johdanto-osa on suositusluonteinen.

Direktiivin 3 artiklan 2 kohdan mukaan virheen johdosta kuluttajalla on oikeus saada tavara saatetuksi sopimuksen mukaiseksi vastikkeetta korjaamalla tai vaihtamalla tavara 3 kohdan mukaisesti taikka saada asianmukainen hinnanalennus tai purkaa sopimus artiklassa säädetyn ehdon.

Mainitun artiklan 3 kohdan mukaan ensi sijassa kuluttaja voi vaatia myyjää vastikkeetta korjaamaan tai vaihtamaan tavaran, jollei tämä ole mahdotonta tai epäsuhtaista. Oikaisua pidetään epäsuhtaisena, jos siitä aiheutuu myyjälle kus-

tannuksia, jotka vaihtoehtoiseen oikaisutapaan verrattuna ovat kohtuuttomia ottaen huomioon tavaran arvo, jos se olisi sopimuksen mukainen, virheen merkitys ja voitaisiinko asia oikaista vaihtoehtoisella tavalla aiheuttamatta kuluttajalle huomattavaa haittaa.

Valiokunta on poistanut säännöksestä ilmaisen *valintansa mukaan*. Ostajan valintaoikeuden korostaminen laissa saattaisi johtaa kohtuuttomiin ja perusteettomiin vaihtovaatimuksiin etenkin sellaisissa tapauksissa, joissa tavaran arvon ja virheen välinen epäsuhta on suuri. Säännös ehdotetussa muodossaan saattaisi myös lisätä myyjien ja ostajien välisiä erimielisyyksiä ja johtaa pitkäaikaisiin valitusprosesseihin. Valiokunnan käsityksen mukaan useimmissa tapauksissa, lähinnä massatuotteissa, on sekä myyjän että ostajan kannalta edullisempaa vaihtaa virheellinen tuote virheettömään kuin korjata se. Tällainen oikaisu voidaan toteuttaa nopeasti ja siten, ettei siitä aiheudu ostajalle kustannuksia.

Valiokunta korostaa, että tekemällään muutoksella se ei ole tarkoittanut heikentää kuluttajan asemaa. Muutoksella halutaan välttää tilanteita, jotka saattaisivat johtaa kohtuuttomuuksiin tai jopa valintamahdollisuuden perusteettomaan hyväksikäyttöön.

31 §. Valiokunta on tehnyt säännökseen kielellisiä selvennyksiä. Niillä ei muuteta säännöksen asiallista sisältöä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta kunioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Laki

kuluttajansuojalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/1978) 5 luvun 1 §, 12 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta sekä 4 momentti, 13 §, 14 §:n 3 kohta, 15 §, 16 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 mo-

mentti, 19 ja 29 § ja 31 §:n 3 momentti sekä 8 luvun 1 §:n 1 momentti ja 15 §:n otsikko ja 2 momentti sekä 9 luvun 15 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 16/1994, ja

lisätään 5 lukuun, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 16/1994, uusi 12 a, 15 a, 15 b ja 29 a § seuraavasti:

5 luku

Kuluttajankauppa

1, 12, 12 a, 13, 14, 15, 15 a ja 15 b §
(Kuten HE)

Virheen seuraamukset

16 §
(Kuten HE)

18 §

Virheen oikaisu

Ostajalla on oikeus (*poist.*) vaatia, että myyjä korjaa virheen tai toimittaa virheettömän tavarat. Tällainen oikaisu on suoritettava kohtuullisessa ajassa ja siten, ettei ostajalle aiheudu siitä kustannuksia tai olennaista haittaa. Myyjä ei kuitenkaan ole velvollinen oikaisemaan virhetä, jos siihen on este, jota hän ei voi voittaa, tai jos siitä aiheutuisi hänelle kohtuuttomia kustannuksia. Tässä tulee erityisesti ottaa huomioon virheen merkitys ja tavarat arvo, jos se olisi sopimuksen mukainen, sekä se, voidaanko oikaisu suorittaa muulla tavalla aiheuttamatta ostajalle huomattavaa haittaa.

— — — — —
19, 29 ja 29 a §
(Kuten HE)

31 §

Aikaisemman myyntiportaalle virhevastuu

— — — — —
Ostaja menettää oikeutensa esittää vaatimuksia 1 momentin nojalla, jos hän ei ilmoita virheestä elinkeinonharjoittajalle tai tämä ei saa tietoa myöhemmälle myyntiportaalle tehdystä virheilmoituksesta 16 §:n 1 momentissa säädettyssä ajassa ja jos ostajalla oli käytettävissään vaatimuksen esittämiseksi tarvittavat tiedot elinkeinonharjoittajasta. Ostaja saa kuitenkin vedota virheeseen, jos elinkeinonharjoittaja, johon vaatimus kohdistuu, on menetellyt törkeän huolimattomasti tai kunnianvastaisesti ja arvottomasti, taikka jos kysymyksessä on 16 §:n 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu virhe.

8 luku

Eräät kuluttajapalvelussopimukset

1 ja 15 §
(Kuten HE)

9 luku

Taloelementtien kauppa ja rakennusurakka

15 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 26 päivänä lokakuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Leena Luhtanen /sd	Kalervo Kummola /kok
vpj.	Mari Kiviniemi /kesk	Pekka Kuosmanen /kok
jäs.	Janina Andersson /vihr	Olli Nepponen /kok
	Jouni Backman /sd	Antti Rantakangas /kesk
	Susanna Huovinen /sd	Ola Rosendahl /r (osittain)
	Mikko Immonen /vas	Mauri Salo /kesk
	Reijo Kallio /sd	Juhani Sjöblom /kok.
	Marja-Leena Kemppainen /kd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.